

Για ένα παιδί που κοιμάται.

Δήμητρα Χριστοδούλου

Επιμέλεια παρουσίασης: Ν. Δούντση

Μόνη πατρίδα τα παιδικά μας χρόνια... (youtube.com)

Μικρόβαλτο Κοζάνης, νοσταλγικές δεκαετίες του '50, του '60, του '70... Από το φωτογραφικό αρχείο του Πολιτιστικού και Μορφωτικού Συλλόγου Μικροβαλτινών Ν. Κοζάνης. Δημιουργία: glmastr (Γ.Μαστρ.) για το www.mikrovalto.gr
Μουσική επένδυση: "Το βαλς των χαμένων ονείρων" του Μάνου Χατζιδάκη.

Προσπαθήστε να εξηγήσετε την αίσθηση που αφήνουν οι φωτογραφίες στο βίντεο. Πώς μπορούν να συνδεθούν με το δικό μας ποίημα, που και αυτό καταγράφει στιγμιότυπα της ζωής ενός παιδιού;

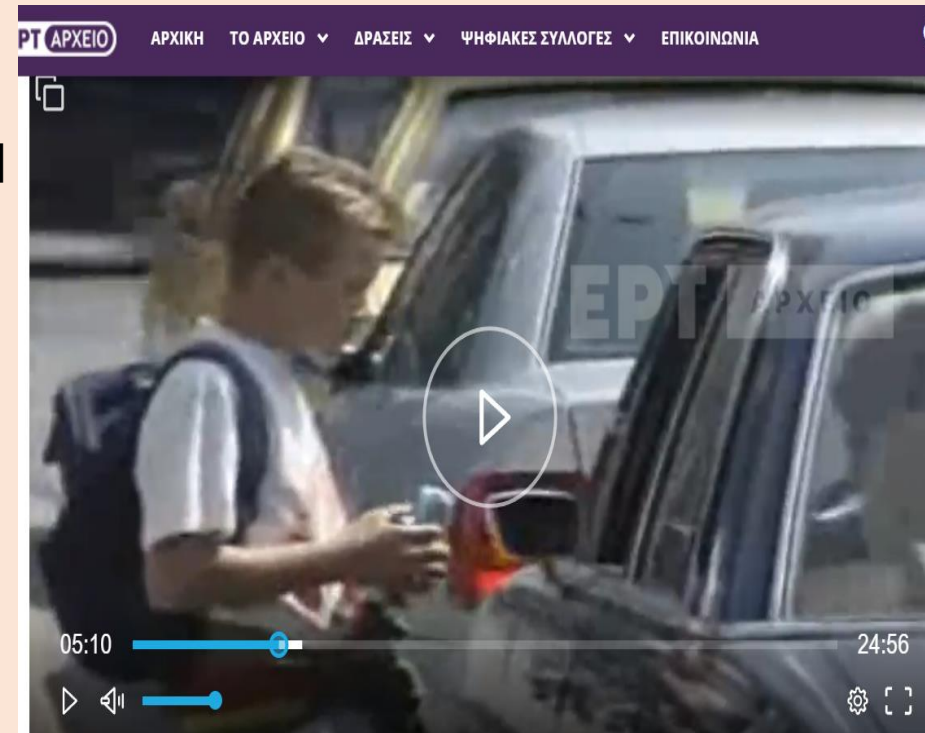
Ξένοι στην ίδια πόλη (minedu.gov.gr)

Τα βλέμματα των φαναριών
(κοινωνικό ντοκιμαντέρ)
[πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ]

[ΟΠΟΥ ΓΗΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΣ - ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2246/Keimena-Neoellinikis-Logotechnias_B-Gymnasiou_html-empl/indexk_3.html

Η ποιήτρια ...

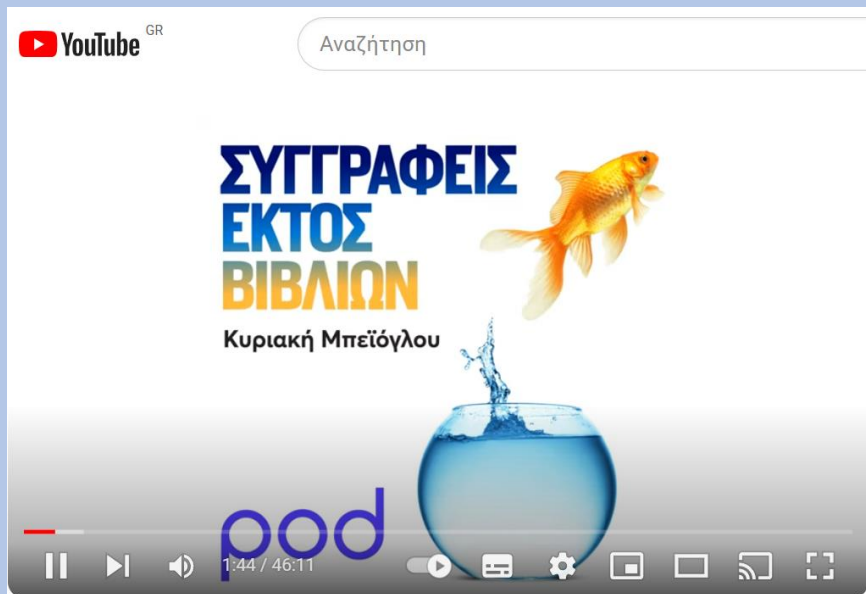
Η **Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953.

Σπούδασε νομικά και φιλολογία. Εργάστηκε ως καθηγήτρια στη δημόσια μέση εκπαίδευση.

Έχει εκδώσει δεκατρία βιβλία ποίησης ("Τα άλογα του Μυροβλήτου", Αθήνα, 1974· "Ηγησώ", Κείμενα, 1979· "Χώμα", Κέδρος, 1985· "Η προσευχή του αναιδούς", Καστανιώτης, 1991· "Το κυπαρίσσι των εργατικών", Καστανιώτης, 1995· "Φορτίο", Καστανιώτης, 1997· "Προς τα κάτω", Νεφέλη, 1999· "Ελάχιστα πριν", Νεφέλη, 2005· "Λιμός", Νεφέλη, 2007, κ.ά.), ένα βιβλίο με πεζά κείμενα ("Ακτή στο φως του χειμώνα", Καστανιώτης, 1994) και ένα με μεταφρασμένη αρχαία ελληνική λυρική ποίηση. Ποίησή της έχει μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες.

Το 2008 της απονεμήθηκε το *Κρατικό Βραβείο Ποίησης* για το βιβλίο της "Λιμός" ενώ το 2014 της απονεμήθη το Βραβείο Ποίησης του ηλεκτρονικού λογοτεχνικού περιοδικού Αναγνώστης για το βιβλίο της "Το ελάχιστο ψωμί της συνείδησης").

<https://www.youtube.com/watch?v=bRZ06MxvRdw>

Η πολυβραβευμένη ποιήτρια Δήμητρα Χριστοδούλου διηγείται την συγγραφική της πορεία από την πρώτη ποιητική συλλογή έως την πιο πρόσφατη φωτίζοντας περιόδους της ζωής της.

Μιλά για την άλλη της ιδιότητα αυτή της καθηγήτριας φιλόλογου, την σχέση της με τα παιδιά και τους νέους, τον ρόλο της ποίησης στη δική της ζωή αλλά και στη δική μας, και για τις μαύρες τρύπες που ενίοτε πέφτουμε αλλά οφείλουμε να σηκωθούμε.

Η ποιητική συλλογή «Το κυπαρίσσι των εργατικών»

Η ποίηση της Δήμητρας Χριστοδούλου διακρίνεται για την ευαισθησία και τον ρεαλισμό της και η γραφή της για τη σαφήνεια, την εικονοπλαστική δύναμη και το στοχαστικό της τόνο.

Το ποίημα «Για ένα παιδί που κοιμάται» ανήκει στην ποιητική συλλογή *Το κυπαρίσσι των εργατικών* (Μάιος 1995).

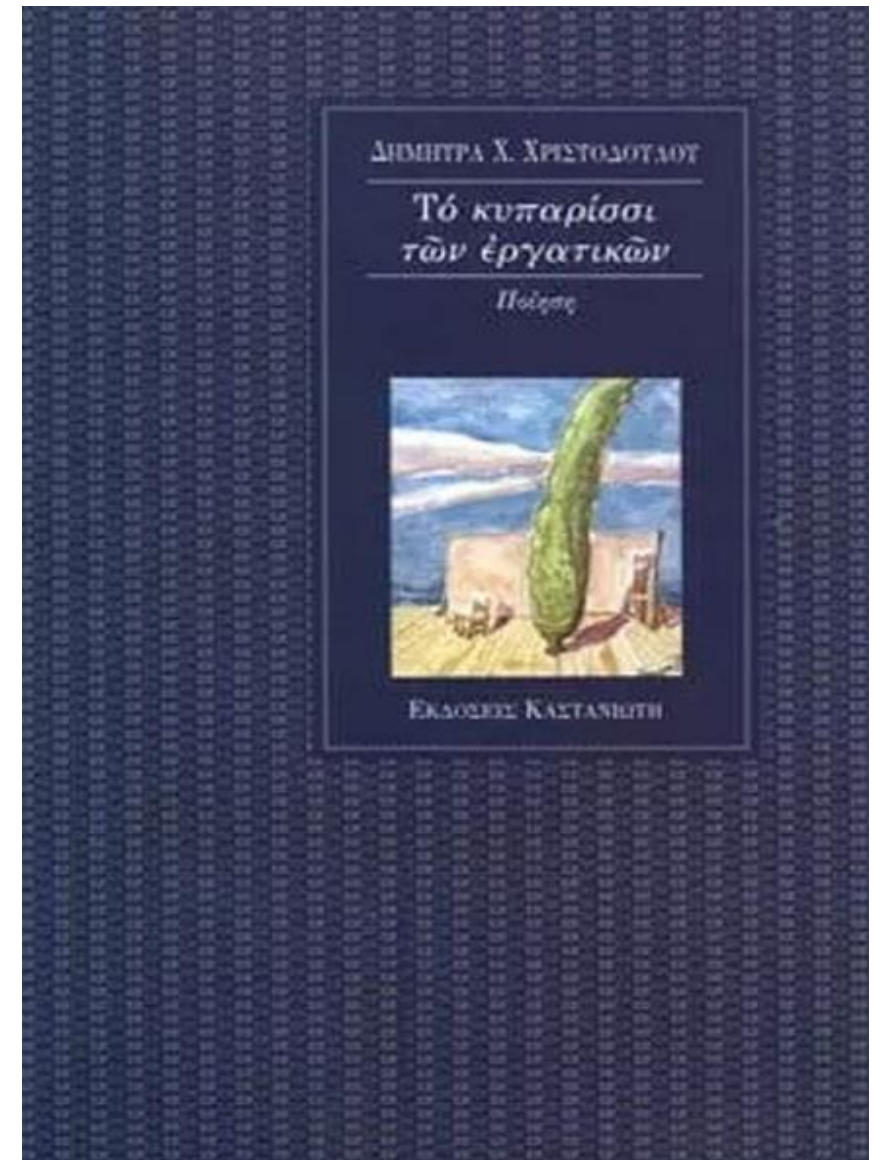
Ο τίτλος της συλλογής συνδυάζει το κυριολεκτικό με το συμβολικό-μεταφορικό στοιχείο.

Οι «εργατικοί» (το κυριολεκτικό στοιχείο) συμβολίζουν «το νέο αίμα» και συνδέονται με το «κυπαρίσσι» (το αλληγορικό στοιχείο), το οποίο παραπέμπει στην ακινησία και τον θάνατο.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

«Τα σαράντα τέσσερα ποιήματα που τη συνθέτουν [τη συλλογή *Το κυπαρίσσι των εργατικών*] —κάποια από αυτά πεζόμορφα— δικαιώνουν ακόμα μια φορά τις αισιόδοξες προσδοκίες του αναγνωστικού της κοινού. [...] Το γήινο στοιχείο επικρατεί κυριαρχικά πάνω στους υπαρξιακούς προβληματισμούς της, με αποτέλεσμα η κάθε εικόνα του άμεσου ή έμμεσου περιγυρού της να μην περιορίζεται στον σκηνογραφικό της ρόλο, αλλά να συμπράττει και να δίνει ένταση στους κραδασμούς της ανθρώπινης αγωνίας [...]. Αλλά η μεγαλύτερη ίσως αρετή της ποιήτριας εδράζεται στην ικανότητα, να μην αφήνει ανεξέλεγκτη τη συγκινησιακή της φόρτιση. Θέματα όπως η φθορά, ο θάνατος, οι καθημερινές ή και οι μεταφυσικές ακόμα αγωνίες, διωλίζονται εξαντλητικά, έτσι ώστε μόνο η υποψία της οσμής των να φθάνει στην αντίληψή μας [...]».

(Τάκης Μενδράκος, εφ. Η Αυγή, 6-10-1995)

Είδος ποιήματος - γραφή - ύφος

Το ποίημα ανήκει στη **ρεαλιστική ποιητική αφήγηση** και χαρακτηρίζεται από αφηγηματικότητα (μακροπερίοδος παρατακτικός λόγος).

Η γραφή είναι λιτή και απέριττη και ο τόνος του ευθύβολος.

Το ύφος του ποιήματος είναι συναισθηματικά φορτισμένο.

Στους εκφραστικούς τρόπους κυρίαρχη είναι η χρήση της παρομοίωσης.

Αξίζει να σημειωθεί η διακριτική συναισθηματική εμπλοκή της αφηγήτριας στις απάνθρωπες συνθήκες ζωής και εργασίας του παιδιού, η μη αποστασιοποιημένη παρέμβασή της και η αποδοκιμασία της συμπεριφοράς του κόσμου και της στάσης του νυχτοφύλακα.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Το ποίημα αναφέρεται στο κοινωνικό πρόβλημα των προσφύγων στη χώρα μας, ιδιαίτερα των «παιδιών των φαναριών».

Ένα μικρό παιδί που έχει έλθει στην Ελλάδα ως οικονομικός μετανάστης από κάποια χώρα του πρώην ανατολικού μπλοκ, βρίσκει καταφύγιο τις νύχτες σ' ένα εργοστάσιο, με μόνη συντροφιά τις «άγρυπνες» μηχανές, που παραπέμπουν κι αυτές έμμεσα στον καθημερινό χειρωνακτικό του μόχθο.

Η σκληρότητα της καθημερινής ζωής του παιδιού, σε αντίστιξη με τα όνειρα και τις αναμνήσεις του από την πατρίδα του.

Μέσα από την εικόνα του παιδιού που βρίσκει θερμότερο τον ατμό του εργοστασίου και πιο εγκάρδιο το βουητό του από την αντιμετώπιση των ανθρώπων που συναντά καθημερινά, διαφαίνεται η άθλια υποδοχή των ξένων και η μοναξιά τους.

Το ποίημα αποτελεί, λοιπόν, μία δυνατή κοινωνική καταγγελία.

Δραστηριότητες δημιουργικής γραφής

1. Έχεις αποκοιμηθεί στον καναπέ του σπιτιού σου διαβάζοντας το ποίημα «Για ένα παιδί που κοιμάται».

Ξαφνικά ανοίγεις τα μάτια και βλέπεις ότι βρίσκεσαι μέσα σε ένα κλειστό εργοστάσιο και δίπλα σου κοιμάται το παιδί του ποιήματος. Να περιγράψεις το όνειρό σου, μιλώντας για τα συναισθήματα που σε κατακλύζουν και τις ενέργειες που κάνεις.

Μπορείς να ξεκινήσεις ως εξής: «Άνοιξα τα μάτια μου και είδα ότι μπροστά μου βρισκόταν...»

2. Να φτιάξεις ένα κολλάζ φωτογραφιών ή/ και ζωγραφικών πινάκων που θα συνδυάσεις με όλους τους στίχους του ποιήματος, έτσι ώστε να αναδεικνύεται το νόημά τους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.

Θέμα : Οι σκληρές συνθήκες ζωής και ο καθημερινός αγώνας για την επιβίωση ενός μικρού οικονομικού μετανάστη σε μια πόλη της Ελλάδας

Ενότητα 1η (στ. 1- 15) →-----

Ενότητα 2η (στ. 16- 30) →-----

1. Ο τίτλος του ποιήματος παραπέμπει σε νανούρισμα ή σε ποίημα με λυρικό χαρακτήρα. Επιβεβαιώνεται αυτό από το περιεχόμενο;

2. Το μικρό παιδί κοιμάται στο εργοστάσιο κάτω από συνθήκες απόλυτης φτώχειας . Ποια στοιχεία επιβεβαιώνουν αυτή την άποψη; Να απαντήσετε με βάση τους στίχους 2-8.

3. "Οι μηχανές, αποσταμένες μα άγρυπνες,/ Επιβλέπουν σαν άκακοι γίγαντες/ Τον ύπνο του μικρού ": Να εντοπίσετε τα εκφραστικά μέσα τα οποία επιλέγει η ποιήτρια για να προβάλει την έλλειψη της οικογενειακής προστασίας και της συναισθηματικής κάλυψης για τον μικρό μετανάστη. Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

4.α.) Ποια είναι η καθημερινότητα - το παρόν- του μικρού βιοπαλαιστή και με ποια εκφραστικά μέσα σκιαγραφείται;

β.) Συγκρίνετε την καθημερινότητα που περιγράψατε προηγουμένως με τη δική σας καθημερινότητα και αναφέρετε ποια, κατά τη γνώμη σας, αγαθά του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού μας στερείται ο μικρός πρόσφυγας (σε μία παράγραφο που θα αναπτύξετε με σύγκριση-αντίθεση).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.

5.α.) Ποιες εικόνες χαρακτηρίζουν το 2^ο χρονικό επίπεδο του ποιήματος, το παρελθόν του μικρού μετανάστη;

β) Ποιες οι συνθήκες ζωής στη μακρινή πατρίδα του; (Να παραπέμψετε στους σχετικούς στίχους)

6. Η σύγκριση και η αντίθεση μεταξύ παρελθόντος και παρόντος εστιάζεται στην αίσθηση της ελληνικής γλώσσας για το μικρό παιδί.

α. Με ποια εκφραστικά μέσα αποδίδεται στο ποίημα η εξιδανικευμένη εικόνα της Ελλάδας, όπως την έμαθε το παιδί από τον δάσκαλό του;

β. Με ποια εκφραστικά μέσα, αντίστοιχα, απεικονίζεται η σκληρή πραγματικότητα της χώρας μας, όπως τη βιώνει ο μικρός πρόσφυγας, μέσα από τον καθημερινό αγώνα επιβίωσης που δίνει;

7. Ο μικρός πρόσφυγας, επιστρέφοντας το βράδυ στο εργοστάσιο και προτού πέσει για ύπνο, αφηγείται σε μια σελίδα του ημερολογίου του τα σημαντικότερα περιστατικά της ημέρας πλαισιωμένα από τα συναισθήματα που βίωσε (σε α' πρόσωπο, 200-250 λέξεις)

8. Το τμήμα σας προβληματίζεται για το φαινόμενο των "παιδιών των φαναριών". Σε επιστολή που απευθύνετε ως τμήμα στον δήμαρχο της πόλης μας προσπαθείτε να τον ευαισθητοποιήσετε, ώστε να λάβει μέτρα για την αντιμετώπισή του. (250 περίπου λέξεις)